

Judikát NS 21 Cdo 1451/2013

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	01/21/2015
Spisová značka:	21 Cdo 1451/2013
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2015:21.CDO.1451.2013.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Náhrada škody zaměstnavatelem
Dotčené předpisy:	§ 190 odst. 1 a § 193 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 31.12.2000 § 80 odst. 1 písm. a) předpisu č. 100/1988Sb. § 7 odst. 1 předpisu č. 108/2006Sb. § 229 odst. 1 písm. f) a § 36a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve znění do 31.12.2012
Kategorie rozhodnutí:	C

21 Cdo 1451/2013

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Mojmíra Putny a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Zdeňka Novotného v právní věci žalobce V. C., zastoupeného JUDr. Josefem Biňovcem, advokátem se sídlem v Praze 7 - Holešovicích, Strossmayerovo náměstí č. 977/2, proti žalovaným 1) České pojišťovně a. s. se sídlem v Praze 1, Spálená č. 75/16, IČO 45272956 a 2) Kooperativě pojišťovně, a. s., Vienna Insurance Group se sídlem v Praze 8, Pobřežní č. 665/21, IČO 47116617, o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30C 171/2002, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze, ze dne 28. června 2012, č. j. 20 Co 188/2012 – 334, ve znění usnesení ze dne 27. srpna 2012, č. j. 20 Co 188/2012 – 338, takto:

Rozsudek městského soudu ve znění usnesení ze dne 27. srpna 2012, č. j. 20 Co 188/2012-334, ve výroku, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně „v zamítavém výroku o věci samé ohledně částky 394.000,- Kč s příslušenstvím, ohledně částky 6.000,- Kč měsíčně a nad rámec přiznaného příslušenství z částky 80.000,- Kč“, ve výroku o soudním poplatku a ve výroci o náhradě nákladů řízení státu a účastníků, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 14. června 2011, č. j. 30C 171/2002-293, ve výroku, jímž byla zamítnuta žaloba „na zaplacení ošetřovného“ co do částky 394.000,- Kč s příslušenstvím, „na zaplacení příspěvku na přibrání ošetřovatele“ ve výši 6.000,- Kč měsíčně a „nad rámec přiznaného příslušenství z částky 80.000,- Kč“, a ve výroci o soudním poplatku a o nákladech řízení státu a účastníků, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce se domáhal (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně), aby mu žalovaná zaplatila 4.500,- Kč jako odškodnění bolesti, 108.000 Kč jako odškodnění ztížení společenského uplatnění, 588.768,- Kč jako náhradu za ztrátu na výděлку při pracovní neschopnosti a při invaliditě, 526.672,- Kč jako náhradu nákladů spojených s léčením, sestávající z cestovného 29.994,- Kč, nákladů na přibrání ošetřovatele za dobu od 1. 12. 2000 do 30. 6. 2007 ve výši 474.000,- Kč, hotových výdajů 1.245,- Kč a 1.260,- Kč a doplatků léčiv 17.359,- Kč a 307,50 Kč, celkem 1.227.945,50 Kč s úrokem z prodlení ve výši, z částek a za dobu, jež rozvedl, a aby mu dále platila od 1. 7. 2007 měsíčně „rentu“ 7.094,- Kč, „příspěvek na přibrání ošetřovatele“ 6.000,- Kč a „příspěvek na doplatky léčiv“ 500,- Kč. Žalobu odůvodnil zejména tím, že při práci topiče v hotelu Zelený strom v H., na základě ústní pracovní smlouvy s majitelem hotelu K.S., utrpěl dne 9. 10. 2000 při úniku oxidu uhelnatého akutní otravu s následným poškozením centrálního nervového systému. Trestní stíhání proti K. S. bylo zastaveno, neboť dne 19. 8. 2002 zemřel. Ve smyslu ustanovení § 205d zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, se tak žalobce domáhá náhrady škody vzniklé újmou na zdraví ze dne 9. 10. 2000 proti žalovaným.

K návrhu žalobce Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 3. 6. 2003, č. j. 30 C 171/2002-26, připustil, aby „dosavadní žalovaná Kooperativa, pojišťovna, a. s., IČO 47116617, sídlem Praha 1, Templová 747 vystoupila z řízení a na její místo žalované nastoupila Česká pojišťovna, a. s., IČO 45272956, sídlem Praha 1, Spálená 16“.

K dalšímu návrhu žalobce Obvodní soud pro Prahu 1 usnesením ze dne 13. 11. 2003, č. j. 30 C 171/2002-38, nepřipustil, aby Kooperativa, pojišťovna, a. s., IČO 47116617, sídlem Praha 1, Templová 747 přistoupila do řízení jako účastník na straně žalované.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 17. 2. 2004, č. j. 20 Co 7/2004-47, usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že připustil, aby do řízení na straně žalované přistoupila Kooperativa, pojišťovna, a. s., IČO 47116617, sídlem Praha 1, Templová 747.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 30. 8. 2007, č. j. 30 C 171/2002 – 164, rozhodl o části předmětu řízení tak, že žalobu „vůči žalované ad 1) České pojišťovně, a.s.“ zamítl, „žalované ad 2) Kooperativa, pojišťovna, a.s.“ uložil zaplatit žalobci na ztížení společenského uplatnění 108.000,- Kč a na bolestném 4.500,- Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku, zamítl „žádost žalobce, aby žalované ad 2) Kooperativě, pojišťovně, a.s.“ byla uložena povinnost zaplatit žalobci 5,5 % úrok z částky 4.500,- Kč od 24. 6. 2002 do zaplacení a dále 5,5 % úrok z částky 108.000,- Kč od 24. 6. 2002 do zaplacení, dále uložil „žalované ad 2) Kooperativa, pojišťovna, a.s.“ zaplatit žalobci na cestovném Kč 29.994,- spolu s 3 % úrokem z této částky od 1. 1. 2005 do zaplacení a na účelně vynaložených nákladech z titulu doplatku léčiv 17.359,- Kč s 9 % úrokem z této částky od 22. 12. 2006 do 31. 12. 2006; „ohledně žádosti žalobce na zaplacení příslušenství od 1. 1. 2007 v této části žalobu odmítl“, a rozhodl, že o uplatněných nárocích žalobce na hotové výdaje ve výši 1.245,- Kč, 1.265,- Kč a za příbrání ošetřovatele ve výši 462.000,- Kč, na měsíční rentu, na příspěvek na příbrání ošetřovatele a na náhradu ztráty na výdělku při pracovní neschopnosti a invaliditě a o náhradě nákladů řízení ve vztahu žalobce a „žalované ad 2) Kooperativě, pojišťovně, a.s.“ bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí, že „žalovaná ad 1) Česká pojišťovna, a.s.“ a žalobce nemají vůči sobě navzájem právo na náhradu nákladů řízení a že „žalovaná ad 2) Kooperativa, pojišťovna, a.s.“ je povinna nahradit státu na znalečném 20.164,- Kč na účet Obvodního soudu pro Prahu 1 do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku. Na základě provedeného dokazování měl za prokázáno, že v době trvání pracovního poměru u K. S., „majitele“ hotelu Zelený strom, se žalovaný při práci v kotelně nadýchal oxidu uhelnatého, v důsledku čehož došlo k jeho otravě, poškození na zdraví - těžkému organickému psychosyndromu. Za tím vzniklou škodu odpovídá ve smyslu ustanovení § 205d odst. 1 zák. práce žalovaná 2) a nikoli žalovaná 1), protože K. S. - zaměstnavatel žalobce zemřel, aniž byl jako zaměstnavatel pojištěn. Žalobci přiznal z uplatněných nároků ty, jejichž důvod a výši považoval za prokázané.

K odvolání žalované 2), které směřovalo pouze do výroku o povinnosti nahradit žalobci cestovné, Městský soud v Praze usnesením ze dne 1. 2. 2008, č. j. 20 Co 14/2008-192, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku ohledně 29.994,- Kč s příslušenstvím zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Vytкнуł soudu prvního stupně, že napadený výrok není řádně odůvodněn tak, aby bylo zřejmé, na jakém skutkovém a právním základě byl žalobci nárok na náhradu cestovného přiznán. Žalobce by měl minimálně prokázat, že tvrzené cesty k lékařům skutečně vykonal (potvrzení lékaře) a že on nebo osoba, která mu dopravu poskytla, vlastnil v rozhodné době uvedené použité vozidlo.

Obvodní soud pro Prahu 1 – poté, co usnesením vyhlášeným u jednání dne 16. 6. 2008 řízení ohledně „částky ve výši 21.355,- s příslušenstvím“ zastavil – rozsudkem ze dne 5. 5. 2009, č. j. 30C 171/2002-233, doplněným rozsudkem ze dne 5. I. 2010, č. j. 30C 171/2002-255, všechny zbývající návrhy žalobce zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dovodil, že v řízení nebylo prokázáno, že by žalobce byl v pracovním vztahu ke K. S. majiteli hotelu Zelený strom, v jehož kotelně se otrávil. Žalobce tak ani neprokázal, že byl v pracovním vztahu k zaniklé organizaci a práva a povinnosti z neexistujícího vztahu nemohla přejít na žalovanou 2).

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 7. 10. 2010, č. j. 20 Co 312/2010-276, rozsudky soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Vytкнуł soudu prvního stupně, že, ačkoliv již jednou, v částečném rozsudku ze dne 3. 8. 2007, č. j. 30 Co 171/2002 – 164, dovodil, že žalobce byl zaměstnancem pojištěnce žalované, a proto mu přiznal náhradu za ztížení společenského uplatnění a bolestné, aniž by měl pro to důvody, o základu nároku žalobce rozhodl jinak. Připomněl, že pro úsudek, zda mezi žalobcem a K. S. vznikl pracovní poměr, není důležité, jak tuto okolnost subjektivně hodnotili K. S. a současná manažerka hotelu, nýbrž pouze objektivní zjištění, zda se žalobce a K. S. dohodli na podstatných náležitostech pracovní smlouvy. Uzavřel, že v projednávaném případě je zřejmé, že se žalobce dohodl s majitelem hotelu na výkonu práce topiče v kotelně hotelu Zelený strom s nástupem do práce 2. 10. 2010 a takto dohodnutou práci žalobce také pro něj vykonával až do doby, kdy došlo k jeho otravě oxidem uhelnatým.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 14. 6. 2011, č. j. 30 C 171/2002 – 293, řízení „ohledně nároku žalobce na placení měsíční renty ve výši 189,50 Kč počínaje měsícem říjnem 2002 a ohledně nároku žalobce na zaplacení částky za ztrátu na výdělku pro dobu pracovní neschopnosti a pro dobu po pracovní neschopnosti ve výši 234.026,- Kč včetně příslušenství z požadované ztráty na výdělku ve výši 588.768,- Kč“ ve výši, z částek a za dobu, jež rozvedl, včetně nároku na placení měsíční renty ve výši 7.094,- Kč zastavil, uložil žalované 2) zaplatit žalobci „na zbylém cestovném 8.639,- Kč spolu s úrokem z prodlení z této částky p. a. od 1. 7. 2007 do zaplacení ve výši, které v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace ČNB a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí až do zaplacení, a dále na nedoplatku za léčiva 307,50 Kč spolu s úrokem z prodlení z této částky p. a. od 1. 7. 2007 do zaplacení ve výši, které v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla 7 a výše limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace ČNB a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí až do zaplacení, schválil smír účastníků, podle něhož je žalovaná povinna zaplatit žalobci na náhradu ztráty na výdělku za období od 9. 6. 2003 do 29. 1. 2008 částku ve výši 354.742,- Kč, zamítl návrh žalobce, aby mu žalovaná 2) zaplatila ošetřovné 474.000,- Kč včetně příslušenství ve výši, z částek a za dobu, jež rozvedl a dále na zaplacení příspěvku na příbrání ošetřovatele ve výši 6.000,- Kč měsíčně a na příspěvek na doplatky léčiv ve výši 500,- Kč měsíčně a rozhodl, že žalovaná 2) je povinna nahradit žalobci na nákladech řízení 342.576,- Kč k rukám „jeho právního zástupce“, zaplatit státu na soudním poplatku 19.050,- Kč „na účet zdejšího soudu“ a nahradit státu na znalečném 20.164,- Kč „na účet zdejšího soudu“. Vycházejí z toho že odpovědnost žalované 2) za škodu vzniklou žalobci v souvislosti s jeho otravou oxidem uhelnatým dne 9. 10. 2000 je dána, zastavil řízení „ohledně měsíční renty ve výši Kč 189,50,- Kč a ve výši 7.094,- Kč a ohledně náhrad na ztrátě na výdělku ve výši 234.026 Kč (rozdíl mezi částkou, kterou se žalovaná podle soudního smíru zavázala žalobci zaplatit) včetně příslušenství, neboť v tomto rozsahu vzal žalobce se souhlasem žalované 2) žalobu zpět, uložil žalované 2) zaplatit žalobci „na zbylém cestovném 8.639,- Kč a na nedoplatku za

léčiva 307,50 Kč" s úrokem z prodlení, který konkretizoval, schválil smír účastníků, podle něhož je žalovaná povinna zaplatit žalobci na náhradu ztráty na výdělku 354.742,- Kč a zamítl návrh žalobce, aby mu žalovaná 2) zaplatila ošetrovné 474.000,- Kč včetně příslušenství ve výši, z částek a za dobu, jež rozvedl a dále na zaplacení příspěvku na přibrání ošetřovatele ve výši 6.000,- Kč měsíčně a na příspěvek na doplatky léčiv ve výši 500,- Kč měsíčně, neboť žalobce pobírá příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb. a platil-li z tohoto účelově poskytovaného příspěvku svým dětem a manželce odměnu na zajištění péče o jeho osobu, nevznikla mu škoda jako majetková újma, projevující se ve zmenšení jeho majetku. Nárok žalobce posoudil podle ustanovení § 444 až 449a zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.

K odvolání žalobce, Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 6. 2012, č. j. 20 Co 188/2012 – 334, ve znění usnesení ze dne 27. 8. 2012, č. j. 20 Co 188/2012 – 338, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o věci samé „ohledně částky 80.000,- Kč s přísl.“ změnil tak, že žalovaná 2) je povinna zaplatit žalobci 80.000,- Kč s ročním úrokem z prodlení od 12. 6. 2005 do zaplacení ve výši, která v každém jednotlivém kalendářním pololetí trvání prodlení odpovídá v procentech součtu čísla sedm a výši limitní sazby pro dvoutýdenní repo operace České národní banky, vyhlášené ve Věstníku České národní banky a platné vždy k prvnímu dni příslušného kalendářního pololetí, nejvýše však 10 %, v zamítavém výroku o věci samé „ohledně částky 394.000,- Kč s přísl., ohledně částky 6.000,- Kč měsíčně a nad rámec přiznaného příslušenství z částky 80.000,- Kč“ rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaná 2) je povinna zaplatit České republice soudní poplatek ve výši 23.100,- Kč a na náhradu nákladů řízení 20.164,- Kč „prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 1“ a žalobci na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 255.576,- Kč k rukám JUDr. J. B. Souhlasil se závěrem soudu prvního stupně, že případná škoda, která žalobci mohla vzniknout v důsledku péče o jeho osobu rodinnými příslušníky, je kryta žalobci účelově poskytovanou sociální dávkou - příspěvkem na péči, který slouží ke stejnému účelu; vytknul mu však, že věc posoudil podle ustanovení § 449 obč. zák., namísto ustanovení § 193 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, a že neuvážil časové souvislosti přiznání tohoto příspěvku ve vztahu k požadavku žalobce na tento nárok. Vyšel z toho, že rozhodnutím Městského úřadu Hořovice ze dne 29. 2. 2002 „byl žalobci přiznán“ podle zákona č. 100/1988 Sb. s účinností od 1. 8. 2002 příspěvek při péči o osobu blízkou ve výši 3.712,- Kč měsíčně a že dalším rozhodnutím téhož úřadu ze dne 25. 1. 2007 byl žalobci přiznán podle zákona č. 108/2006 Sb. od 1. 1. 2007 příspěvek na péči ve výši 4.000,- Kč měsíčně. Žalobce tak pobíral (a pobírá) příspěvek na péči nejdříve od 1. 8. 2002, a za dobu od 1. 12. 2000 do 31. 7. 2002 jeho potřeba péče, poskytovaná rodinnými příslušníky, tímto příspěvkem kryta není. Žalobci tak náleží náhrada věcné škody za dobu 20 měsíců po 4.000,- Kč měsíčně, celkem 80.000,- Kč. V tomto smyslu změnil odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadené části.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, proti jeho „II. výroku“ (proti zamítavému výroku o věci samé „ohledně částky 394.000,- Kč s přísl., ohledně částky 6.000,- Kč měsíčně a nad rámec přiznaného příslušenství z částky 80.000,- Kč“), žalobce namítá, že není správné snižovat nebo zcela nepřiznat náhradu škody náležející žalobci z důvodů, že se o něj celodenně stará jeho manželka a děti jen proto, že žalobce pobírá podle rozhodnutí Městského úřadu v Hořovicích příspěvek na péči; poukazuje přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2127/2006. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012, (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 1. 2013 (srov. čl. II, bod 7 zák. č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu (do jeho potvrzujícího výroku) oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. dovolání přípustné (právní otázka náhrady škody na zdraví vzniklé v pracovním poměru, jež spočívá v poskytování péče o poškozeného zaměstnance třetí osobou za situace, že je zároveň poskytován obcí příspěvek na stejnou péči, nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena), přezkoumal rozsudek odvolacího soudu (v jeho napadené části) bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat (vzhledem k tomu, že žalobce se domáhá odškodnění úrazu, který utrpěl dne 9. 10. 2000) podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění do 31. 12. 2000, tj. do dne, než nabyly účinnosti zákon č. 155/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě), a č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů – dále též jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní raz), odpovídá za škodu tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru.

Podle ustanovení § 193 odst. 1 zák. práce zaměstnanec, který utrpěl pracovní úraz nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání, je zaměstnavatel povinen v rozsahu, ve kterém za škodu odpovídá, poskytnout náhradu za a) ztrátu na výdělku, b) bolest a ztížení společenského uplatnění, c) účelně vynaložené náklady spojené s léčením, a d) věcnou škodu.

Náklady, které vznikají poškozenému tím, že pro následky pracovního úrazu nemůže obstarávat svou domácnost, kterou před úrazem obstarával, a musí za něj tyto práce nebo jejich část vykonávat někdo jiný, byť i příslušník rodiny, tedy také manžel, který tyto práce před úrazem nevykonával, nutno zahrnout pod pojem věcné škody podle ustanovení § 193 odst. 1 písm. d) zák. práce. Výši tohoto nároku je třeba určit podle objektivních hledisek, tedy podle obecné hodnoty těchto prací (např. podle příslušných mzdových předpisů pro pracovníce v domácnosti) a nikoliv podle výdělku příslušníka rodiny, který tyto práce koná místo poškozeného (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21. 1. 1973, sp. zn. 3 Cz 49/71, uveřejněný ve Sborníku Nejvyššího soudu o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvím IV, SEVT Praha 1986, str. 970). Souhlasil lze s odvolacím soudem (a tento závěr nezpochybňuje ani žádný z účastníků), že stejně je třeba posuzovat i náklady, které vznikají poškozenému osobním výkonem pouřazové péče o něj ze strany třetí osoby.

Se závěrem odvolacího soudu, že případná škoda, která žalobci mohla vzniknout v důsledku péče o jeho osobu rodinnými příslušníky, je kryta v celém

rozsahu žalobci účelově poskytovanou sociální dávkou - příspěvkem na péči, však souhlasit nelze.

Škodu, která žalobci vznikala (a vzniká) v důsledku péče o jeho osobu rodinnými příslušníky, je třeba určit – jak výše uvedeno - podle objektivních hledisek, tedy podle obecné hodnoty těchto prací (např. podle příslušných mzdových předpisů pro pracovníce v domácnosti). V jaké výši z právě uvedeného důvodu žalobci škoda vznikla, však soudy nezkovaly.

V projednávané věci – ve vztahu k přezkoumávané části žalobcovy nároku - bylo zjištěno (skutková zjištění v tomto směru nejsou účastníky zpochybňována), že v důsledku otravy ze dne 9. 10. 2000 žalobce trpí žalobce těžkým organickým psychosyndromem, který se projevuje těžkou demencí. Z toho důvodu o něho a jeho domácnost pečuje (včetně přípravy jídla a osobní hygieny) manželka a jeho děti. Rozhodnutím Městského úřadu Hořovice ze dne 29. 2. 2002 č. j. soc/3307/2002 byl přiznán „ve smyslu § 86 zákona č. 100/88 Sb., o sociálním zabezpečení v platném znění“ s účinností od 1. 8. 2002 příspěvek při péči o osobu blízkou ve výši 3.712,- Kč měsíčně „z důvodu péče o občana: C. V. narozeného 30. 03. 1946“. Sdělením Městského úřadu Hořovice ze dne 25. 1. 2007, č. j.: 890/2007/HOV bylo žalobci sděleno, že mu byl podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, přiznán od 1. 1. 2007 příspěvek na péči č. j. 91/2007/HOV ve výši 4.000,- Kč měsíčně.

Podle ustanovení § 80 odst. 1 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu náleží občanovi pečujícímu osobně, celodenně a řádně o blízkou osobu, která je převážně nebo úplně bezmocná.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Tímto příspěvkem se stát podílí na zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci podle tohoto zákona při zvládání základních životních potřeb osob. Náklady na příspěvek se hradí ze státního rozpočtu.

Příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, stejně jako příspěvek na péči poskytovaný od 1. 1. 2007 podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytoval (a poskytuje) stát v rámci zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci občanům, kteří v důsledku svého dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byli (jsou) odkázáni na soustavnou (nebo částečnou) pomoc jiných osob. Charakteristické pro tyto příspěvky zároveň bylo (je), že pro jejich poskytování nemělo (a nemá) žádný význam, zda takto postižená osoba byla či nebyla (je či není) schopna zajistit si zcela (nebo zčásti) tuto péči z vlastních nebo jinak získaných prostředků. Jednalo se (a jedná) o dávky, u nichž se nárok na plnění odvíjí pouze od objektivně zjištěné skutečnosti bezmocnosti (zákon č. 100/1988 Sb.), jak je blíže rozvedena v ustanovení § 2 vyhlášky č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, nebo potřeby pomoci jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti (zákon č. 108/2006 Sb.), jejíž stupně jsou rozvedeny v ustanovení § 8 – 10 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a to bez ohledu na sociální situaci (poměry) postižené osoby.

Obě uvedené dávky tak přispívají k zajištění péče o fyzickou osobu, která toho sama není schopna, ze strany třetí osoby. Jde tedy také o zajišťování nákladů na pourazovou péči o poškozeného. Při poskytování uvedených dávek se totiž nezkovalá (a pro rozhodování o jejich přiznání to nemá význam), co bylo příčinou toho, že se osoba stala bezmocnou (zákon č. 100/1988 Sb.) nebo potřebnou pomoci jiné fyzické osoby při péči o vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti (zákon č. 108/2006 Sb.). Z uvedené charakteristiky dále vyplývá, že tyto dávky jsou fyzické osobě poskytovány účelově pro zabezpečení takových potřeb, které je ve smyslu ustanovení § 193 odst. 1 písm. d) zák. práce [případě podle ustanovení § 193 odst. 1 písm. c) zák. práce – kdyby šlo o období, v němž by ještě zdravotní stav poškozeného nebyl stabilizován, a pokračovalo by jeho léčení] povinen hradit poškozenému zaměstnanci, jde-li o pracovní úraz, jeho zaměstnavatel. V případě, že by na stejný účel byla fyzické osobě – poškozenému poskytována náhrada vynaložených nákladů jak ze státních prostředků, tak od osoby povinné k náhradě podle zákoníku práce, šlo by o vyplácení dvojité (duplicitní).

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že, je-li poškozenému z pracovního úrazu v systému sociálního zabezpečení (služeb) vyplácen příspěvek z důvodu potřeby pomoci jiné fyzické osoby při péči o jeho vlastní osobu a při zajištění soběstačnosti, je třeba k této skutečnosti přihlídnout při rozhodování o náhradě věcné škody nebo účelně vynaložených nákladů spojených s léčením vzniklých v důsledku pracovního úrazu.

Na uvedených závěrech nemůže nic změnit ani odkaz dovolatele na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2006, sp. zn. 25 Cdo 2127/2006 (uveřejněný pod číslem 68/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), který se vymezuje k ustanovení § 449 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Česká právní úprava totiž vychází ze samostatnosti pracovního práva vůči občanskému a občanský zákoník lze na pracovněprávní vztahy používat pouze na principu subsidiarity (po určitou dobu i na principu delegace). Zatímco v pracovněprávní oblasti jsou odškodňovány veškeré újmy (náklady) poškozeného, rozsah náhrady škody v občanskoprávní oblasti stanoví občanský zákoník pomocí taxativního výčtu nároků, kterých se lze domáhat. Protože v projednávané věci se jedná o odškodnění újmy, mající původ v oblasti pracovního práva, nelze při jejím posuzování vycházet ze závěrů přijatých při posuzování náhrady škody v občanskoprávní oblasti (argumentovat jimi).

V projednávané věci z uvedených názorů vycházel také odvolací soud. Přehlédl však, že ne jakákoliv výše přiznaného příspěvku při péči třetí osoby o poškozeného zcela pokrývá z toho důvodu vznikající skutečné náklady. Proto jeho závěr, že případná škoda, která žalobci mohla vznikat v důsledku péče o jeho osobu rodinnými příslušníky, je kryta žalobci účelově poskytovanou sociální dávkou - příspěvkem na péči, je předčasný.

Nárok na poskytování této náhrady nepochybně žalobci (jako poškozenému zaměstnanci) – jak výše uvedeno – náleží. Pro posouzení důvodnosti žaloby v této části však je nezbytné objasnit, jaké skutečné náklady při této péči žalobci vznikaly. Přitom – jak rovněž výše uvedeno – není podstatné, zda ve skutečnosti takovou péči zajišťovali rodinní příslušníci zdarma nebo za jaké částky. Podstatné je, jaké prostředky by (obecně) musel žalobce vynaložit, aby mu taková péče byla poskytnuta jinak (komerčně); jinak řečeno, za jaké prostředky by se na trhu služeb péče v potřebném rozsahu dala pro žalobce zajistit. Teprve po tomto zjištění je možno porovnat, zda dávky poskytované ze stejného důvodu ze státních prostředků takto zjištěnou potřebu skutečně pokrývají (nebo ji překračují) či zda jsou pro uvedený účel nedostatečné, a případný rozdíl uložit žalované zaplatit žalobci jako náhradu škody z pracovního úrazu z tohoto důvodu.

Za dovolacího řízení dále vyšlo najevo, že rozhodnutí soudů je postiženo zmatečností podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. f) o. s. ř.

Řízení o náhradu škody, která zaměstnanci vznikla při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností zaměstnavatelem (žalobce se podle vymezení předmětu řízení obsaženého v žalobě domáhal tohoto nároku), je řízením ve věci pracovní, o níž před okresním soudem jedná a rozhoduje senát [§ 36a odst. 1 písm. a) o. s. ř.].

V posuzovaném případě rozhodla o věci samé rozsudkem ze dne 14. 6. 2011, č. j. 30 C 171/2002 – 293, u obvodního soudu jako soudu prvního stupně - jak vyplývá z obsahu spisu i ze záhlaví rozsudku - předsedkyně senátu JUDr. Lucie Laura Penn. Soud prvního stupně tedy byl při uvedeném rozhodování nesprávně obsazen a odvolací soud způsobem vyplývajícím z ustanovení § 219a odst. 1 písm. b) a § 221 odst. 1 písm. a) o. s. ř. nezjednal nápravu. Dovolací soud k uvedené vadě ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. přihlédl, i když nebyla uplatněna v dovolání.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu v dovoláním napadeném výroku není správný; Nejvyšší soud České republiky jej proto v tomto rozsahu zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na část rozsudku soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky v dotčeném rozsahu i toto rozhodnutí a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný (§ 243d odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 21. ledna 2015

JUDr. Mojmír Putna
předseda senátu

www.nsoud.cz